

ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

ΤΟΥ ΥΜΠΕΡ ΠΕΡΝΟ

ΠΩΣ ΠΑΝΤΡΕΥΟΝΤΑΙ ΣΤΗ ΧΙΟ

‘Η επίσημη ένδς σφου γάλλου ελληνιστου στην πατρίδα του ‘Ομήρου. ‘Ο γάμος στη Χίο. Περιεργα ήθη και έθιμα. ‘Η λύπη της νύφης! Τρυφερότης των μνηστευμένων! ‘Αβρέ και ‘αμωρή! Τα κέρασματα και οι σταθμοί μπρος στις ταβέρνες! ‘Η δθην άνορεξία της νύφης. Πού υποδέχεται η νύφη τους καλεσμένους. ‘Σ’ αυτό το σπίτι πουθθαμε, πέτρα να μη ραγίση...’ κλπ.

(Λίγα χρόνια πριν από τον ‘Ελληνοτουρκικό πόλεμο, ο διάσημος Γάλλος ‘Ελληνοεπίτις ‘Υμπερ Περνό, καθηγητής σήμερα στο Πανεπιστήμιο των Παρισίων, έπεσε κίεθη τή ‘Ελληνική ιστορία και περιέργως τή ήθη και έθιμα των. ‘Από τή ένδιαφέρον αυτό βιβλίο, παίρνουμε τις παρακάτω σελίδες κίως γίνεται ο γάμος στη Χίο).

‘Οταν, στη Χίο, μία νέα κ’ ένας νέος αίσθανθούν άμοιβαία συμπάθεια και θέλουν να πάρουν τή συγκατάθεση των γονέων τους για να στεφανωθούν, ο νέος αναθέτει σ’ ένα αυγενή του να πάη στους γονείς τής νέας για να τή ζητήσει έκ μέρους του σέ γάμο. ‘Η διατυπώσεις τής προσένης είνε ή ίδιες πάντοτε, όπως τυπικά άκόμη είνε και τή λόγια που λέγουν οι ένδιαφερόμενοι σ’ αυτές τις περιπτώσεις.

— Πάω, τον, κόρη μου, λέγουν οι γονείς στη νέα. Είνε καλό και άξιο παλληκάρι. ‘Έχει σπία, χωράκια και μουλάρι. ‘Η κόρη πρέπει τότε κατά τή κρατούντα έθιμα, να βάλη τή κλάματα και ν’ άποκριθί :

— ‘Οχι, δέν τόν παίρνω! Καλύτερα έχω να πάω σέ χωρέμ ή να γίνω καλόγρη, παρά να πάω αυτόν άνδρα!... Τά λόγια αυτά δέν πρέπει ν’ άποδοθούν σέ ύποκρισία τής κόρης, ή στην ντροπή τών αίσθάνεται έπειδή τής μιλούν οι γονείς τής για γάμο. ‘Ετσι είν’ ο τύπος, πρέπει να τή πη—άδιόπορο άν τρελαίνεσαι από άγάπη για τή άνδρα που πρόκειται να παντρευθί.

Αυτό γίνεται έπειδή στη Χίο έχον τήν πρόληψη πως όταν ή νύφη χαρή πολύ έπειδή θά στεφανωθί θά κλάψη πολύ άργότερα!... Τά κορίτσια λοιπόν προσποιούνται στην αρχή πως δέν θέλουν να παντρευθούν για να ευτυχίσουν κατόπιν στή γάμο τους. Σέ πολλά μάλιστα χωριά τής Χίου υπάρχει ή συνήθεια να κλέβη ο γαμπρός τή νύφη—μέ τή συγκατάθεση των γονέων τής και... άνευ τής συγκατάθεσώς τής!—για να τήν... έγκαταλείψη άργότερα, όταν στεφανωθούν, και πάη μέ άλλη γυναίκα...

Καθ’ όλη τή διάρκεια των προσένηων ή νύφη έξακολουθεί να προσποιείται ότι δέν θέλει να πάρη άνδρα εκείνον που τήν έζητήσε από τους γονείς τής, ενώ ή καρδιά τής χτυπάει δυνατά γι’ αυτόν και δέν βλέπει τή ώρα πότε να εύλογισή ο παπας τή στέφανα τή.

Τέλος, αναγκάζεται να όμολογήσει ότι θά ‘υποταχθί’ στη θέληση των γονέων τής.

Τότε φράνουν στή σπία οι φίλοι και οι συγγενείς να τήν συγκαμούν.

— ‘Ο Θεός να σάς τή φέρη δεξιά, τής λένε. — Εύχαριστώ, τους άποκρίνεται κείνη.

Και άν αυτός που τή εύχεται είνε κορίτσι ή παλληκάρι, συμπληρώνει :

— Και στή δικιά σας.

‘Από τή στιγμή που θ’ άπομισθθούν οι γάμοι, οι άρραβωνισμένοι δέν πρέπει να μιλούν ό άνδρα στόν άλλον τους. ‘Οταν ο μνηστήρ άποτεινεται στη μνηστή του τής μιλάει μέ τή «μωρή»—τό όποιο γίνεται θεωλεκτική έπίκληση στή χείλη του— ενώ αυτή άποκαλεί τόν εκλεκτό τής «βρε»!... ‘Απαγορεύεται ρητός να προφήει ο ένας τή όνομα τού άλλου.

Οι γάμοι γίνονται συνήθως όκτώ ήμέρες ‘οστερ’ από τήν αίτηση. Προηγούμενος ο παπας πληνίσει στή σπία τής νύφης, τής δίνει ένα γραμμα που προσίεται για τόν έπίσκοπο και τήν έρωτά :

— ‘Ο γάμος γίνεται μέ τήν συγκατάθεσή σου ;

— Ναι, άποκρίνεται κείνη, δινοντας τή γραμμα στόν μνηστήρα τής, ο όποιος τή ξαναδίνει στόν παπά.

Τήν ήμέρα που ή μνηστή θά πάη στή σπία τού μέλλοντος συζύγου τής, ή μητέρα τής και ή φίλες τής τήν βοηθούν να στολισθί.

— ‘Αλλάξε τώρα ρούχα, παιδι μου, τής λέει ή μητέρα τής. Δέν είσαι ή κόρη που τή παθαίνεις αυτό!

Φοράνε τότε τής νύφης τή σαρία τής και φροντίζουν να τής σκεπάσουν δολοκρηνο σχεδόν τή προσωπο, εις ένδειξιν πένθους. Κατόπιν ή νέα άκουμπάει τή κεφαλή τής στούς ώμους μιάς φίλης τής και ξεκινάνε όλοι μαζί, συγγενείς και φίλοι, από τή σπία για να πάν στή σπία τού γαμπρού.

Προηγούνται μερικά παλληκάκια κρατώντας στή χείρ από ένα μουκάλι ρακί, άπ’ τή όποιο κερνάνε ό-

λους τους διαβάτες. ‘Ολοι πρέπει να πιούν από ένα μονάχα ποτήρι. Κάθε φορά που ή πομπή περνά από καρμιά τοβέρνα, σαματά και οι άνδρες μπαίνουν μέσα για να δροσίουν τή λαγύνη τους. Οι νεαροί τραγουδούν διάφορους ύμνους—ένω ή νύφη βάζει τή δυνατά τής για νά... κλάψη!

‘Η τελετή αυτή γίνεται συνήθως ήμέρα. ‘Απόσσο, μία φορά, είδα μία νέα να πηγαίνει, μέ τήν άκολουθία τής, νύχτα στή σπία τού γαμπρού. ‘Εζήτησα να μου εξήγησουν τή άντιστροφή τών όρων και μου είπαν ότι αυτό έγινε έπειδή ο γαμπρός ήταν... γήςος! Οι συνοδοί τής νύφης στην περίπτωση αυτή κρατούν αναμμένα κεριά στή χείρ.

‘Οταν ή συνοδεία φθάσει τέλος μπρος στή σπία τού γαμπρού, ένα παλληκάρι—τό όποιον πρέπει άπαραίτητως ναίαι πρωτότοκος γιούς, παίρνει ένα κοντάρι και τ’ άκουμπάει στή κατώφλι τής πόρτας.

‘Η νέα έξακολουθεί άκόμη να διατάξη άν πρέπει να δρασκέλιση τή κατώφλι—ν’ άφήση δηλαδή τούς γονείς τής και να πάη μέ τόν άνδρα που πρόκειται να γίνη κίος τής.

Τέλος, κείνη τή στανού τής και λέει :

— Βοήθα με, Παναγιά μου!

Και μπαίνει μέσα, βάζοντας μπροστά τή δεξιά ποδιά τής.

‘Η συνοδεία άνεβαίνει τότε στή πρώτο κάτομα. ‘Εκεί, κερνούν τούς άνδρες ρακί και στραγάλια και στή κορίτσια δίνουν λουκουμά με καθαρό νερό. ‘Οσο για τήν νύφη, αυτή τήν άφίον άνεραστή, έπειδή ύποτίθεται ότι δέν μπορεί να βάλη τίποτα στή σπία από τή συγγινησί τής.

Οι γάμοι γίνονται πάντα στή σπία τού γαμπρού. ‘Ο κομπάρος και ή κομπάρσα είνε δύο από τή σημαντικότερα πρόσωπα τής τελετής.

Τή βραδεία τού γάμου ο κομπάρος στέκεται μπρος στήν πόρτα τού νυμφικού θαλάμου, έχοντας τή κλειδί στήν τσέπη του.

Και όταν ή γυναίκες έξακριβώσουν ότι δέν έκανε κανείς έχθρος μάγια στούς νεοπαντρους, ο κομπάρος άνοίγει τήν πόρτα και μπαίνει μέσα πρώτη ή νύφη. Κάθετα ντροπαλή και χαμηλοβλεπούσα, στή νυφική και βραβιά και δέχεται τούς καλεσμένους που τής εύχονται καλά τέλη. Τή δωμάτιο σέ λίγο γεμίζει επισκέπτας. ‘Εν τώ μεταξύ, άπ’ έξω από τή σπία, άρχίζουν να τραγουδούν :

Σ’ αυτό τή σπία πουθθαμε πέτρα να μη ραγίση χίλια χρόνια να ζήση...

ΥΜΠΕΡ ΠΕΡΝΟ

ΔΗΜΩΔΗ ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΑ ΑΣΜΑΤΑ

Παίρνω τή ζαγαράκια μου και πάω να κινήσω, λαγούς, περβάζια για να βρω και πίσω να γυρίσω. ‘Επήγα και τ’ άπόλυσα πάνω σ’ αυτά τή όρη. Βγάξουν τή ζαγαράκια μου μέ μαυρομάτα κόρη, που ήταν όμορφη πολύ και μαγευτικαρένια, που έπλυνε και λούκινε σέ βρύσι μαυρορένια. Δίνω τή μαντηλάκι μου τής κόρης να τή πλύνη και α’ αυτή έστάθη φρόνιμα και πίσω μου τή δίνει.

— Πάρε τή μαντηλάκι σου, δέ μπορώ να τή πλύνω και πάει ή ώρα, πέρασε, δέν έχω πού να μένω.

— Πάμε κόρη μ’ στή σπία μου, κόρη μ’ στήν κάμαρά μου, έχω μουζούκια και βιολιά για σένανε, κινά μου.

